

PROSVEȚTA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Issued daily
except
Sundays and
Holidays

časja vsak
dan razen
nedelj in
praznikov

LETTO—YEAR X.

Entered as second-class matter January 22, 1918, at the post-office
as Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL. ČETRTEK 15. NOVEMBRA (NOVEMBER) 1917

STEV.—NUMBER 269.

Published and distributed under permit (No. 148) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Chicago, Illinois. By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

ika o predsed-
nikovem tajniku.

VELILI SO JO KLEPETAVI
GOBEZDAČI

povedka o njegovi arstaciji
zavdava izmisljotina.

Washington, D. C. — Odkar je vznikla svetovna vojna, se pojavljajo gobezdači, ki najverjetneje dogodke pravijo za čisto resnico. Tako pričajo o lordu Kitchenerju, ki je živ, drugi pripovedkarji so veli, da so se pejlale ruske čete v Anglijo na Francosko. In se pojavljajo neresnične povedke v drugih deželah, rav tako se širijo v Združenih državah.

Idne čase so prihajala na rednata dnevnika, vladne dežele v celo v Belo hišo in v raznih krajev Združenih držav, ki so imela svoje ose in najudnejših pripovede v Tamultiju, tajniku predsednika. Radovedne je n. pr. holedeti, če so res Tamultija skoraj kot špiona v zvezno kazensko v Fort Leavenworthu.

Prijatelji so končno povedali Tamultiju, kakšne bajke pripoveduje o njem, in Tamultij je na izjavu, da jo listi priobčijo, da napravijo konec neosnovnim govoricam.

Kod vsi dni so mi prijatelji sreči, brzojavili in telefonirali v krajev dežel, da se pričajo govorice, da sem zavzet v Fort Leavenworthu. Ne more, ki so štete sistematično obrekovalne propagande, da odvrajejo zaupanje v zvezadnike, pripoveduje vsak lepe pripovedke od ustavnih uradnikov. Uradniki justičnega dežela zdaj preiskajo, kje stoji ta zavzet, kdo je akti in kri tega zahibovanja.

Izjava predsednikovega tajnika kaže, kako hudo ljudje vse z osebnimi napadi in pričami omajati zaupanje in popolnoma nedoknemu svetu dobre inene. Taki ljudje, ki imajo stvarnih argumentov imajo svoj cilj doseči z lažnimi pripovedkami, so najpodlejši med najbolj zavrenimi.

STAVKA CESTNOŽELEZNICKIH USLUŽBENCI V AKRONU.

Akon, O. — Tukaj so zastavili cestnoželeznički uslužbenec. Kompanija je ponudila nato cestnoželezničkim uslužbencem pet nov povišanja na uro, če ne do 1. maja 1918 ponovno priboljša. Začetniki cestnoželezničkih uslužbencov so takoj odškonieli in rekli, da sprejmejo le do 1. maja 1918. Od cestnoželezničkih uslužbencov je organiziranih 99 odstotkov, ki zdaj pridno sklicujejo stavko. Stavka je merna in cestnoželeznički uslužbenec so prepričan, da zmaga.

Kompanija pravi, da se je v delejek ponudilo sto stavkovanje, toda kompanija jih ni sprejela.

Delavci morajo vsled stavke hujšati na delo in se vračati poštom, dokler se ne organizira novi zavzet z vozmi in avtomobili. Delavci radi doprinošajo to žrtev, pomagajo svojim starjakačim.

Tovarne Goodyear, Goodrich, Firestone in Miller prevažajo delavce s svojimi velikimi tovornimi avtomobili.

MAJOR SNOW JE BIL POVARJEN, DA PRIDE DO IZGREDOV.

San Antonio, Tex. — Neka besedilna žena, ktere ime so zamoljili pred vojnim sodiščem, da se zamorski vojaki štiri in dvajset pripovedovali, da zavrnili "avtomatične klavzule za kazni", ki jo je priporočil H. Gardner, lokalni živilski upravitelj pravice. Delegatje so sprejeli rezolucije, v katerih proglašajo klavzule za nekaj "neuvrednega" in "infamzga".

V splošnem sodijo, da zavrnili "avtomatične klavzule za kazni" pomeni stavko v rudnikih držav Arkansas, Oklahoma in Kansas.

40,000 novih načrtov proti potapljačam.

NOVE BOJNE METODE OBRAZUJEJO USPEH.

Napredek v odkritju bojnih sredstev proti potapljačam je velik.

Washington, D. C. — Mornariški tajnik Daniels pravi, da so iznajdbe silno napredovale za odkrivanje potapljač. Mornariški mu posvetovalnemu odboru je bilo doposlanih do 40,000 načrtov, metod, sredstev in iznajdb za odkrivanje potapljač, odkar so Združenje države stopile v vojno.

Tajnik pravi, da sedaj resno ne pretresajo, da potapljače premagajo s čudežno iznajdbo.

"Kolikor več izvede civilisti o stvari, tem bolj je prepričan, da bo potapljača premagana z vztajnim lovom in z orožjem, ki se ga najbolj boji. To je oborožena ladja, opremljena z vsemi zadnjimi znanstvenimi pripomočki, ki jo vidimo v modernem torpednem razruševalcu. Inozemski mornariški avtoritete so odprt izrekli svoje občudovanje o polnosti ameriških načrtov."

Tako pravi mornariški tajnik in potem nadaljuje:

"Z ozirom na obrambo ladij proti torpednim napadom in aktivnost submarinske dejavnosti v zadnjih mesecih moram reči, da varnost ladje odvisi največ od hitrosti in manevriranja. Mogode je, da se iznajde znanstveno sredstvo za varstvo tovornih ladij, ki se izkaže praktično. Na nobenem drugem polju ni bilo toliko sugestij in iznajdb predloženih odboru."

Mornariški tajnik meni, da se obramba sredstva proti potapljačam deli v tri razrede:

1. Metode za uničenje potapljač, ki se nanašajo na odkritje in uničenje, ko je bila potapljača odkrita.

2. Sredstva, ki pomagajo izogniti se potapljačam in obsegajo instrukcije za trgovske ladje, pravilno krmenje in ravnanje z ladjo, sčit iz dima in druge zupne informacije, ki so znane ameriškim mornariškim autoritetom.

3. Varstvo ladij proti torpednim izstrelikom.

Vseh 40,000 načrtov, ki so bili doposlani, so pažno preštudirali. Nekatera sredstva so seveda nerabna, ker iznajditeljem niso znani temeljni principi.

SUPRAŽETKE ZOPET ARRESTANE.

Washington, D. C. — Eden in trideset članic ženske stranke je bilo aretiranih, ker so šle pred Belo hišo, da razpostavijo stražnice. Ker niso hotele položiti poročila v tretjič, so bile poslane v beloploševalnico.

Na čelu vrste je bila mrs. Agnes H. Morey iz Brooklyna, Mass., ki je nosila bandero z napisom: "Mr. predsednik, v vašem poročilu na kongres priporočite zvezni dodatak za žensko volilno pravico."

Gdž Lucy Burns iz Brooklyna, N. Y., je zaključila vrsto z banderom, na katerem so bile predsednike besede: "Čas je prišel, da zmagamo ali podlezemo. Za nas je samo ena izbira; odločile smo se zanj."

RUDARJI OBSEJOJAO KAZENKE DOLOČBE.

Kansas City, Kans. — Na konvencijo rudarjev iz jugozapadnega rudarskega distrikta U. M. W. of A. je prišlo do tri sto delegatov. Delegatoma je bila klavzula na "avtomatična klavzula za kazni", ki jo je priporočil H. Gardner, upravitelj kuriva. Delegatje so sprejeli rezolucije, v katerih proglašajo klavzulo za nekaj "neuvrednega" in "infamzga".

V splošnem sodijo, da zavrnili "avtomatične klavzule za kazni" pomeni stavko v rudnikih držav Arkansas, Oklahoma in Kansas.

Vojne hranične certifikate izdajo kmalu.

CERTIFIKATE BODO PRODADJALI NA DVA NACINA.

V denar se izmenjajo v petih letih, — \$82.40 nosi v petih letih \$17.60%.

Washington, D. C. — Vlada izda vojne posojilne certifikate, ki bodo nosili po štiri od sto obresti. Certifikati bodo izdani v takoj majhnih vstopah in na tak način, da jih lahko kupi vsakdo. Certifikate prično prodajati danec 3. decembra. Zadnji Kongres je sklenil, da jih vlada lahko izda za \$2,000,000,000.

Certifikate bodo prodajali v dveh formah:

Certifikat, na katerega se prisne dvajset znakov po \$4.12, ki se lahko izmenja po petih letih in je vreden takrat \$100.

Lahko se kupi tudi listek, na katerega lastnik pritiška znamke po 25 centov. Kadars koda lastnik na tem posebnem listku za \$6.00 znamk, ga lahko izmenja za certifikat, ki je vreden \$5.00.

Vsaka oseba lahko vlagajo po 25 centov pri poštarju, na banki ali posojilnic. Naspravili bodo hranične postaje tudi na železniških postajah, v lekarnah, prodajah, tovarnah in mnogih drugih krajih.

V decembri 1917 in januarju 1918 bodo prodajali hranične znamke po \$4.12. V februarju 1918 bodo hranične znamke za en cent dražje in potem se podraže v marcu zopet za en cent.

Ko kupec kupi prvo vojno hranično znamko, dobri brezplačno vojno hranični certifikat, na katerem je prostora za dvajset hraničnih znakov. Če kupec napolni certifikat z hraničnimi znamkami v decembri 1917 in januarju 1918 tedaj plača za vsako znamko le \$4.12, ali \$82.40 za ves certifikat in 1. januarja 1923 mu vlada izplača \$100 za certifikat.

Nikomur ni dovoljeno, da lastnike nadstavi nad \$1,000 certifikatov. Kdor je plačal za certifikat \$82.40, mu nosi certifikat v petih letih \$17.60 obresti.

NEKI BROCKWAY VODJA PRI PLEMENSKIH IZGREDIH.

Bellefonte, Ill. — Richard Brockway, bivši odškodninski agent East St. Louis & Suburban železniške kompanije, je pred sodiščem radi zarotniškega izvajanja plemeniskih izgredov v East Louisu. Z njim je obtoženih še sedem belopoltovnikov.

William Aldrich je pričal, da je videl Brockwayja voditi drhal na Broadwayju in da ga je slišal izgovoriti: "Spodite 'nigre' iz mesta."

George H. Howard, zamorec, je pričal, da je Brockway dejal tollpi belopoltovnikov: "Belopoltini možje v vrsto; danes dobimo zmorce."

Trije belopoltovniki so priznali, da so krivi. Obsojeni so bili vsak na 30 dni v ječu.

Kongresni preiskovalni odbor, ki preiskuje plemenske izgredje, sklenil, da pozove mirovnega sodnika E. E. Clarka pred kongresom radi straženja neke prič.

SVEŽA KOKOŠJA JAJA IN POSKOČILA V CENI.

Chicago, Ill. — Cena za sveža kokosja jaca so se podražila v trgovini na debelo za 2½ do 3¢ pri tueatu. Groceristi in trgovci, ki jih prodajajo na debelo, so morali v torek plačati jajca po 50¢ in 51 tueat. Večina trgovcev je vsed vysoke cene kupovala jajca iz hladilnih shramb in jih plačevala po 43 centov tueat.

Gardner, lokalni živilski upravitelj pravice, deklarira, da je razlika v ceni med svežimi jajci in jajci iz hladilnih shramb deset centov pri tueatu. Po novem zakonu za hranilne shrambe, morajo biti zaviti jajci, ki so bili v hladni shrambi tri deset dni ali več, seznamovani, koliko časa so bili v hladni shrambi,

Javni uradnik pod obtožbo radi zaplenbe premoga.

ZASEGLI SO PREMOG NA NEW YORK CENTRAL ŽELEZNIČI.

Obtožnica jim očita zarotniško preprečenje meddržavnih trgovskih posiljatev.

Cleveland, O. — Zvezna veleporota je dvignila obtožbo proti Carmichaelu, županu v Willoughbyu, O., javnemu tožitelju Geo. C. von Beselerju in maršalskemu deputirju James Barnesi in Grant Lamasu radi zarotniškega preprečenja meddržavnih trgovskih posiljatev. Vsi so obtoženi da so zasegli premog na New York Central železnic.

Pred nekaj tednov je naznani zvezni javni tožitelj Wertz, da o-krajni in zvezni uradniki niso imeli pravice zaseči premog, ker zakon prepoveduje tako zaplenbo.

Cleveland, O. — Zvezna veleporota je dvignila obtožbo proti Carmichaelu, županu v Willoughbyu, O., javnemu tožitelju Geo. C. von Beselerju in maršalskemu deputirju James Barnesi in Grant Lamasu radi zarotniškega preprečenja meddržavnih trgovskih posiljatev. Vsi so obtoženi da so zasegli premog na New York Central železnic.

London, 14. nov. — Finski živilni pravnični biro javlja iz Helsingforsa, da je vas Petrograd pod kontrolo Kerenskih det. Prej je poročilo bilo, da je vas Rusija, izvzeni majhne delce Petrograda, v rokah provizorične vlade.

Stockholm, 14. nov. — Svedska brzojavna agencija je prejela poročilo Kerenskih det. Prej je poročilo bilo, da je Kerenski arretiran v Petrogradu. Brzojavka ne vsebuje nobenih podrobnosti, temveč le navaja, da je "Kerenski prisel v Petrograd, kjer je bil arretiran." Bolševiki so ga prijeli na povelje Leon Trockija.

London, 14. nov. — O položaju v Rusiji se vedno prihajajo na sprotnici s poročili o poročilu na sprotnici.

London, 14. nov. — Avstro-Nemci so prekoradili reko Piave 23 milij severovzhodno od Benetk. Rim oficijelno priznava prvi pelen spodnje nove fronte, na kateri stoji zveznički v območju napora, da rečijo Italijo. So-vražnik je prekoradil reko v torek zjutraj pri Monte San Doni na Piave in v Zemonu s pomejno velikim dolom. Avstro-Nemci so takoj ustavili mostilce na na-sprotnem bregu in zasegli prodi-

ri proti Benetkom, toda italijanski vojni stan javlja, da so jih Italijani vrgli nazaj proti reki. S tem je prišla italijanska vojna ob morju v novo nevarnost.

Obenem javlja iz Berlinia o več manjih zmaga na severnem koncu fronte, ki se dotika Tirolske. Nemški vojni stan poroča, da je vse drugod v Rusiji na sprotnem bregu.

Italijanski vojni stan priznava, da so se njihova čete umaknile s poročank od Brente do Piave. Na vse fronti divlja vroči topniški boji in na obeh straneh manevrijo čete za pozicije ob reki.

Avstro-Nemci so že 16 milij od Benetk in jih lahko dosežejo s težkimi topovi. Italijansko povojništvo je sklenilo prepuštit Benetke sovražniku rajhi, kadar pa da bi sva sama granica padla na umetniško mesto. Iz Curiha poročajo, da je papež Benedikt apeliral na centralne države, da naj priznesejo avroginškim stavbam in Benetkah in ne bombarirajo ter ne onedostijo me-

sta.

(Dalej na 3. str. 1. kol.)

HOMATIJE V REVOLUCIONARNI R

ESTI Z BOJIŠČ.

(Nadleževanje s prve strani)

Zapadna fronta.

London, 14. nov. — Vojni stanje, da je sovražnik zelo aktiv, z artilerijo na belgijski fronti. Včeraj so Nemci ljudi bombardirali angleške pozicije v bližini okrog Paschendaele. Njih infanterijskih bojev ni bilo. Vrili so se mnogi zradni spioni. Pariz, 14. nov. — Razen lokalnih nemških napadov, ki se niso vedeli, ni nič novega s francosko vojsko.

Angleške izgube v zadnjem tednu.

London, 14. nov. — Angleške izgube na bojiščih v zadnjem tednu znašajo 25,055 mož. Ubijenih je 298, prostakov 4373; ranjenih in pogrešanih častnikov 19,595. V prejšnjem tednu so Angleški izgubili 21,889 mož.

Američki letalci na poltu v Nemčiji.

Američka fronta v Franciji, 14. nov. — Amerika je zanesla vojno Nemčiji. Američki avijatiki so delili s francoskimi bili na področju nad Nemčijo in metali so zame na nemška mesta. Udeležili so tudi oglednega poleta nad nemškimi zakopi, na katere suščakali bombe. V napadih na mesta in militarične postajanki je bilo več spopadov nemških letalcev, ki so pa bili uspešni. Vsi američki avijatiki so usmili nepoškodovan. Nekateri teh avijatikov so se izvezeli letanjem šele na Francoakademijo francoskega avijatikev. Avtor je zelo pohvalno izrazil v držnem vedenju američkih letalcev.

Američke čete v zakopih so se dvakrat premenile in zdaj so v tej čuti že tretje čete. Izjavila čet se je izvrnila brez smrti sovražnika. Američani skoraj patruljirajo "niedegau mühle" med frontama, toda kar spopada s pod zadnjega boja ido. Topniški dvobojevi se ponavljajo.

Zmeva, Švica, 14. nov. — "Frankfurter Zeitung" piše, da ženi že občutno prisotnost ameriških armade na zapadni fronti. Prednost zaveznikov v zraku bolj narašča. Veliko izgube nemških eroplanov v zadnjem tednu je pripisati dejству, da so američki avijatiki ojačali francoski letalci.

Znane iz inozemstva.

DR. JANEZ EVANGELIST KREK UMRL.

Na Londonu poročajo, da je umrl dr. Janez Krek, deželni in državni poslanec, vodja progresivne frakcije v klerikalni slovenski podružnički stranki. Svoj čas je poskušal utrditi med Slovenci križančni socialistizem, a se je potem pridružil popolnoma delu takratne katoličke narodne stranke. Bil je doker govornik in eden najposobnejših politikov med klerikalci. V državnem zboru je bil jako aktiven. Njegov največji politični nasprotnik mu je bil član njegove stranke, nazadnjški dr. Šusterič, ki se mu je parkrat posredoval potisnuti dr. Kreka v politično ozadje. Kadarkoli je postal Krek Šusteriču nevaren, da bi Šusterič poslužil intrig, ki so mu bili vedno uspešne.

V slovenskem političnem življenju si je dr. Krek prizoril častno mesto.

FRANCOSKI KABINET JE RE-SIGNALIZIRAL.

Pariz, 14. nov. — Ministrstvo pod vodstvom Painleva je sredaj odstopilo, ko je parlament izrekel nezaupenje. Zbornica je z 250 glasovi proti 192 odobrila militaristični program vlade, kar je bilo ustanovitve medzaveznikov in vojnega štaba. Nato je pričela na vrsto diskusija o skandalu, ki so v zvezi z raznimi španskimi in rojalističnimi zarotami. Painleva je prosil poslanec, naj odloči to zadevo toliko časa, da bo končana zaveznika konferenca proti koncu tega meseca. Socialisti so bili odločno proti temu in po vrsti debati so skonvali tudi poslane dejanice s

socialisti na kar je bila vladala v manjšini.

Tako nato so ministri s Painlevom vred zapustili zbornico in resignirali v celoti. Opozicijo proti vladni je vodil socialist Renard.

Painlevov kabinet je bil na krilih dva meseca.

Avstrijski cesar pravi, da so vezniki ponudili Avstriji separatni mir.

Amsterdam, 14. nov. — "Koel-nische Zeitung" piše, da je rekel avstrijski cesar Karl sledče: "Francoski in angleški državniki so že večkrat ponudili Avstriji prijetne koncesije, ako sklene separatni mir. Zavezniki so s svojo ponudbo dosegli gotovo narodnosti in stranke v avstro-ogrski monarhiji. Toda habsburžani in Hohenzolernci se danes tesneje združeni kot so bili kdaj prej.

Zmage v Italiji bodo mogoče tvojile podlago za mirovni program centralnih držav. Avstro-nemška sila je močna zato, ker je združena."

London, 14. nov. — Uradniki angleške vlade izjavljajo, da ni Anglia nikdar ponujala Avstriji koncesije za separatni mir.

Angleški parlament si je podaljšal dobo.

London, 14. nov. Angleški parlament si je s posebno odredbo že četrtič podaljšal termin, od kar trajajo vojna. Sedanji termin je podaljšan do 30. julija 1918.

Velika parlamentarna bitka se kuha zaradi govora Lloyd Georgea v Parizu, ki je odprto načelom napsake zaveznikov. Liberalno časopisje že napada Georgia, da hoče z načrtom za medzavezniki vojni štab ponizati Anglijo. Lijši poročajo, da morda odstopita fejdmaršal Haig in general Roberts, čef angleškega generalnega štaba. Znamenja kažejo, da se je bivši ministriki predsednik Asquith postavil na čelo opozicije in pridružil se je tudi lord Northcliffe. Asquith je dejal včeraj v parlamentu, da mora George pojasniti svoj "zelo nevarni govor" v Parizu. Zbornica je burno odobravala Asquithovo opombo.

Vse torej kaže, da čaka George hudo boj v zbornici. George se je včeraj vrnil v London in z njim je prišel grški ministriki predsednik Venizelos.

London odobrava Wilsonov govor.

London, 14. nov. — Londonsko časopisje izraža veliko zadovoljnost nad govorom predsednika Wilsona na konvenciji Ameriške delavčeve svezke v Buffalu.

"Morning Post" piše: "Želeti je, da bi nekateri naši ministri imeli dar predsednika Wilsona, ki izreče pravo besedo na pravem mestu."

Umrivost v Nemčiji dosega izgubo na fronti.

Amsterdam, 14. nov. — Iz Berlina poročajo, da je umrivočnost med civilisti v Nemčiji ravno tako številna kakor med vojaki na fronti. "Frankfurter Zeitung" piše, da le močnejši ljudje med prebivalstvom bodo preživeli latoto. Učinku hiranja valed po manjkanja redilne hrane se že kažejo po vsi Nemčiji.

Italijani dolje Nemco zlodejstev.

Rim, 14. nov. — Beguni, ki prihajajo iz severne Italije, pripovedujejo o nemških barbarstvih, ki prekašajo celo zlodejstva kajzervih čet v Belgiji začetkom vojne. Pravijo, da nemški vojaki napadajo ženske in pobijajo otroke pred očmi mater. Cele vase so obrpane in pozgane. Nemški čestniki govore Italijanom, da si morajo zapomniti, kdaj so se obrnili proti svojim bivšim zaveznikom.

Pariz, 14. nov. — Ministrstvo pod vodstvom Painleva je sredaj odstopilo, ko je parlament izrekel nezaupenje. Zbornica je z 250 glasovi proti 192 odobrila militaristični program vlade, kar je bilo ustanovitve medzaveznikov in vojnega štaba. Nato je pričela na vrsto diskusija o skandalu, ki so v zvezi z raznimi španskimi in rojalističnimi zarotami. Painleva je prosil poslanec, naj odloči to zadevo toliko časa, da bo končana zaveznika konferenca proti koncu tega meseca. Socialisti so bili odločno proti temu in po vrsti debati so skonvali tudi poslane dejanice s

Homatije v Rusiji.

(Nadleževanje s prve strani)

opozicija proti Kerenskiu potrdilo ljudskih pravic po miru, kruhu, zemlji, oblasti in svobodnemu življenju. Junaški boj čet iz Polkova potruje stvar delavške in kmečke revolucije. Nazaj ne gremo več. Pred nami je še boj; odstraniti je treba še mnogo ovir v življenju.

Oglasili so se trenutni med njimi in so dejali, da je boljše, če ga izroči oblastim. To so izvrnili in Nagy čaka zdaj na preiskavo.

in prisegel, da jo bo branil. Nato so Crnogorci odšli, toda kasneje so se vrnili, ker se jim je zdelo, da so ga premalo kaznovali. Neko je prinesel vrv s sabo, da ga linčajo. Oglasili so se trenutni med njimi in so dejali, da je boljše, če ga izroči oblastim. To so izvrnili in Nagy čaka zdaj na preiskavo.

BILLINGSA SO ODVEDLI V JEÓO.

San Francisco, Cal. — Warren K. Billings so odvedli v folsomsko ječo, da nastopi svojo kazeno. Obsojen je bil v dozmetno jaro radi dinamitnega napada na demonstracijo za vojno pripravljanje v juliju 1916.

Zivela revolucionarna, demokratična, socialistična Rusija! V imenu ljudskega komisarja jata Trockij.

Brzojave, ki naznajajo zmagu Kerenskija, prihajajo iz Koda-nja in Stockholma. Depese iz Danske pravijo, da so Kerenskije večeta okupinali Petrograd in boljevički so se zabrikadirali v paladi Smolni. Iz Stockholma pa poročajo, da je Kornilov vzel Petrograd v pondeljek, ko so bili boljevički poraženi na Nevskem Prospektu.

Vsa petrogradska garnizija je zapustila rebele. Iz Moskve javljajo, da kozaki gospodarijo v južni Rusiji, ki je zvesta Kerenskiu.

Američki poslanik Francis v Petrogradu ni dobil nobenega poročila od boljevičkov niti glasu iz Washingtona od 3. novembra. Mr. Stevens, načelnik američke řeševalne komisije v Rusiji, se nahaja v Moskvi in poroča, da se tam vrše hudi boji.

Svedski socialisti oboajo boljevike.

Stockholm, 14. nov. — R. Hansen, urednik tukajnjega socialističnega lista "Social Demokraten", je izjavil v intervjuju z nemškim američkim poročevalcem, da Asquith postavil na čelo opozicije in pridružil se je tudi lord Northcliffe. Asquith je dejal včeraj v parlamentu, da mora George pojasniti svoj "zelo nevarni govor" v Parizu. Zbornica je burno odobravala Asquithovo opombo.

Vse torej kaže, da čaka George hudo boj v zbornici. George se je včeraj vrnil v London in z njim je prišel grški ministriki predsednik Venizelos.

Brezvladje v Petrogradu.

Kodanj, 14. nov. — Potniki, ki prihajajo iz Rusije, pravijo, da vlaada v Petrogradu prava anarhisti. Zvezca je znanjalo in rekelni vojaki ropajo trgovine, napadajo ljudi na ulicah in počenjajo vse mogoče zločine.

TOVARIŠE DO STAVKE NA VELIKIH JEZERIH?

Washington, D. C. — Med lastniki ladij na Velikih jezerih in zastopniki mornarjev so zopet nastale diference glede nadčasa in odpustnega lista za mornarje po končanih plovbi na Velikih jezerih. Zastopniki mornarjev pravijo, da vodje očaknutega nastopa gospodarjev pride najbrži do stavke.

Na konferenci je bil navzoč kot zvezni pugajalec R. B. Stevens, podpredsednik odbora za transport. Konecno je končana, ker je William Livingston, predsednik podjetniške organizacije Lake Carrier's Association vstal in očitno izjavil, da se nodejajo pogajati z Andrew Furnethom, predsednikom "Mednarodne unije mornarjev, Victor Olanderjem, predsednikom mornarske organizacije za Velika jezera in drugimi zastopniki.

21.000 ZDRAVNIKOV SE JE PRIMARILO ZA VOJNO SLUŽBO.

Chicago, Ill. — Joseph Colt Bloodgood, predsednik pripravnega odbora "Južne zdravništvene družbe," pravi, da šteje rezervni zdravniški zbor 14,000 zdravnikov. K temu zboru se je priglasilo že 7,000 zdravnikov, tako da zbor šteje 21,000 zdravnikov. Iz študirnih krogov se je največ priglasilo zdravnikov za prostovoljno službo.

To število zdravnikov zadostuje za armado 2,000,000 mož.

NEMCI SE MORajo SELITI.

New York, N. J. — Na obrežju Greater New Yorka je bilo v zadnjem času več požarov, o katerih sodijo, da so jih zanetili sovražni inozemci. Zvezne oblasti so odvezle nemških podanikov dovoljenja, ki vse obvezuje v manhatanskem obrežju.

Dvajset zveznih podmaršalov je pricelo takoj obvečati Nemce, ki žive v prepovedanem pasu za sovražne inozemce, da se morajo preseliti v 24. urah.

MADZAR IN ČRNOGORCI.

Thermopolis, Wyo. — John Nagy, rodom Madzar in rudar v Gebu, se nahaja v okrajni jedi in žaku na preiskavo od strani zveznih oblasti. O Nagiju pripovedujejo, da je preklinjal in pretpel svojega sina, ker je iz sole prinesel domov ameriško zastavico. Prisilil je baje dečka, da je pohodil zastavico, potem jo je potepjal se sam in pijnil nanjo.

Ko so ČrnoGORCI Izvedeli za stvar, so prišli k Nagiju na dom in ga prisili, da je pozdravil zastavo, pokleknil dol, je poljubil proti svojim bivšim zaveznikom.

Namen razstave je pokazati Američanom, da imajo Čehi svojo civilizacijo.

LETALEC POMEŠAREČIL.

Fort Worth, Tex. — Kadet Walter I. Jones iz Minneapolisa, Minn., je padel z letalom iz visine 800 čevljev na tla. Jones je bil na mestu mrtev, njegov spremjevalec je dobil lahke poškodbe.

65 ČLANOV I. W. W. ARETLJANII.

Omaha, Neb. — Zvezni uradniki in policejci so arretirali 63 članov I. W. W., ki so prišli na konvenčijo I. W. W. kot delegatje.

Na konvenčiji so bili delegatje iz Severne in Južne Dakote, Minnesota in po vrsti debati so skonvali tudi poslane dejanice s

Slovenska Narodna.

Ustanovljena 9. aprila 1904.

GLAVNI STAN: 2657—59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois.

UPRAVNI ODBOR:

Predsednik: John Vogrid, box 290, La Salle, Ill.

I. Podpredsednik: J. Bratkovč, R. F. D. 4, box 86, Girard, Kan.

II. Podpredsednik: Josef Kuhelj, 940 Ewing Ave., So. Chicago, Ill.

Tajnik: John Verderbar, 2708 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Blagajnik: Anton J. Terbovec, P. O. Box 1, Cicero, Ill.

Zapisnikar: John Molek, 4008 W. 31st St., Chicago, Ill.

NADORNINI ODSEK:

Jože Ambrožič, 351 box, Canonsburg, Pa.

Paul Berger, 741 — 1st St., La Salle, Ill.

F. H. Taucher, 674 Ahay Ave., Rocksprings, Wyo.

POROTNI ODSEK:

Anton Hrast, 811 — 8th Ave., New Duluth, Minn.

TRIJE RODOVI.

Dogodki iz nekdanjih daj. — Spisal Engelbert Gangl.

(Nadleženje)

"To je moja stvar. Za vas je dovolj, da veste, kaj izvedem. In zdaj vas vprašam: Ali hočete piti z menoj na mojo bodočnost — ali da se izrazim jasneje — na bodočnost zaničevanega in na cesto vrženega človeka?"

Hrupno in enoglasno je odgovorila družba: "Hočemo! Pijmo!"

Zazveneli so kozareci.

Visoko je dvignil Pavel prazno časo. Slovenen mu je bil glas:

"In nihče več in nikoli več ne bo bil iz tega kozarca, ki sem ga izpraznil na svojo bodočnost!"

Zamahnil je z roko, in kozarec je priatel ob nasprotno steno in se razbil na drobne kosce.

Zdaj se je oglastila Pavlova pesem:

"Bratje, bodimo veseli,
dokler smo še mladi vsi!
Srečen, kdor ljubiti . . ."

Pavel ni mogel pesmi izpeti do konca. Nekaj ga je prijelo in stisnilo za grlo, da se mu je hrešće pretrgal glas, kakor bi kdo prezetal struno, ki zveni v jasnom napevu. Sesedel se je na stol in si zakril oči.

"Kaj ti je?"

"Kaj se ti je zgodilo?"

Pavel je molčal. Pred njim so se razpletale bele ceste, držeč v neznane dežele. In ko jih je gledal in hotel videti bodočnost, ki prihaja z brzimi koraki, se mu je začela iz dalje bližati dolga, hladna, črna sene. Vihrala je proti njemu kakor črn plášč z mrtvaškega odra. Zašumelo je okrog njega kakor rezek veter, ki naznanja vihar. Prišla je zopet temna, mračna slutnja. Z ledeniimi rokami ga je stisnila za grlo, da je umrl v njem glas veseli pesmi . . .

"Izbogljeno je! Ubijejo me! . . . Toda če ne morem, če je vse izgubljeno in če me ubijejo . . . Čemu potem ves napor? . . . Čemu so mi gradovi v oblakih? . . . Ni moči in volje, zato se podirajo načrti, zato ugašajo misli, ki so jih rodile; a ostane samo še vino, da v njem potopimo misli!"

Ispil je kozarec. Zatreslo se mu je v sru. Mehkota mu je prepojila dušo, zasolzila se mu je, in solze so mu prikipele v oči.

"Ali tako je vse skupaj nič! Vse same pene — blodne sanje . . . oblik v vetru, ki ga podi in raztrga. Kakor enunja nas pomečajo na gnoj — ne samo na cesto — in smrt bo naša delež. Ubili so očeta, pa ubijejo še sina! O, mati, mati! . . . Povedala si mi, da moram umreti! . . ."

Vse prigovarjanje priateljev, naj se umiri, je bilo zmanj. Pavel je jokal in pil. Naposled je omagal. Ves je zlezel v en sam kup, držati so ga morali, da se ni sesedel pod mizo. Priatelji so mu segli pod ramena in ga nesli proti domu. Noge so se vlekle za njim.

"Ali gremo tja . . . kajne . . . k Lenki . . ." je jecjal Pavel.

"Da, da; tja tja!"

Nesli so ga proti domu.

Zunanja prodajalniška vrata so bila priprta. Skozi odprtino je sevala bledordeča luč. Za njimi, za vratmi, je sedeila v kotu pod podobo Sedem žalost stara, uboga mati, Marija Pleščeva. Sedela je tam, topeč se v solzah žalosti, in čaka način, ki ga še ni videla današnj dan. Tistih sedem mečev se je zabolilo v njeno srce, da je bilo vse bolno in krvavo.

Ko je začula korake, zdaj nagle, zdaj zopet počasnejše, ki so se bližali hiši, je stopila do vrat. Nastavila je uho na odprtino. "O, ko bi vsaj že prišel!" je klicalo njeno srce, vse bolno in krvavo.

"Pred hišo so se vstavili pozni prihajalcji.

"Ali smo tam . . . pri Lenki . . ." je začula mati Pavlov glas.

"Da, tam smo!" se je glasil odgovor.

In odprli so vrata. Vajeni so bili temu.

IX.

France Ribič, sin svojega očeta, se je vrnil iz tujine. Privelik je z velikim prstanom na mezinu in s težko verizico na telovniku. Oblastno je stopal po mestu, saj je vedel, da mu da oče posestvo in prepusti obrt, ko se poroči sestra. Vrnil se je nekoliko prej, nego je bilo določeno, a moral je priti, ker so se pripravljali na svatbo. Prehodil je tuja mesta, kjer govore tuj jezik in kjer so bogati in gospoški ljudje. In gospodstvo zunanjega sveta se je oprijelo tudi mladež Ribiča. Švignilo je mimo njega in se dotaknilo njegove zunanjosti. Zato je bilo v mestu malo njemu enških mlađih ljudi, ki bi se nosili v tako izbranem kroju in ki bi nosili glavo tako pokonci kakor France, starega Ribiča edini sin. Visoko je dvignil z ustni smodko, ko si jo je prizigal. Ko je hodič po mestu, je držal ruke v žepih, da je vsak videj težko verizico z debelimi priveski, z aerebrno konjako podkvijo, z veliko voščkovim glavo in s težkim, neširočim kluječem. Desnice je vselej trčal v žep tako, da mu je iz njega gledal mezin, okovan z velikim prstanom. Večkrat nego je bilo treba je zasukal smodko med nobmi, a takrat je vselej tegnili desni mezin, da je zagledal njegov prstan svak, kdor ni bil slep, ali kdor mu ni vredil preziranja s preziranjem.

Videl je tuji svet in se navadil živeti in veseljati. Zdaj, ko je bil zopet doma, je popiral po gospodinji in napajal svoje sovraštne, ki še niso prišli preko domačega praga, kakor jih je obadal.

Z očetom se je tudi popeljal pogledat nevestino bodočno domovanje. Ko se je vrnil, so bile vse gospodinje polne čudovitih novic.

"Tukaj je pojma nimate, kaj vse čaka našo Lenko. Tovar je denarja na stotinodol. Česar nima lenin, to dodamo mi. Cekin poleg cekina bi lahko položil po cesti od nas pa tja dol do Zavin-

kovev! In tam, na domu, tam imajo vsega dovolj, žive kakor grajska gospoda."

Od ust do ust je šla bajka o bremejnem gostu.

"Zakaj pa trguje s prečki?"

"Samo zategadelj, da mu ni dolgčas in da hodi med svet," je trdił France.

"Torej je bolje, da ste vrgli Pavla na cesto!"

"Kaj hočemo z beračem! Pojedel bi in popil, kar bi mu Lenka prinesla na dom, in potem bi umrla za jetko oha, tako bo vsaj sam! Berač, počaščatev in pijancev ne maramo. Rajšči zapalim streho nad seboj, nego bi dovolil, da bi se priklila v mojo rodovino tako ničvredna zaleda! Za Pavla so vislice, a ne Ribičeva hiša!" je kričal starji Ribič. Ves je bil rdeč in razvnet od jeze in struti.

A Pavel se ni mogel braniti. Bil je z doma. Nihče ni vedel, kod potuje. Proti večeru drugega dne, ko so ga privlekli v materine roke, je odšel. Nikoli ni šel tako težko. Vselej so mu bili noge lehke, kadar se je razvijala pred njim cesta, držač v svet. Komaj da se je ozrl na ovinku nazaj, da ujame zadnji pozdrav od Lenke. In ko je šel tudi zdaj mimo Ribičeve hiše tja proti mostu, se je ozrl na prvo nadstropje, kjer so bila okna odprta. Želel si je njenega pogleda, zadnjega sladkega pozdrava, da ga okrepi in ojačavi. A Lenke ni bilo. Zagibale so se zastori na oknu. Misli je že, da zagleda Lenko za njimi, kako ga pozdravlja izza tihega zavetja. A Lenke ni bilo. Bil je večerni veter, ki je zibal zastore.

In tako je odpotoval sam. Ni bilo pogleda, da bi mu želel srečno pot, ni bilo pozdrava, ki bi mu bil prijeten, najdražji spremjevalec. Bil je popoknoma sam, zaskaj še svojih misli ni imel s seboj. Razgubile so se mu in razpršile kakor oblaki pod nebom, ki se razgube in razprše, in silna, velika praznata gleda na zemljo. Na mater ni mislil. Njeno srce je šlo za njim, a Pavel ni čutil njega bližine.

Daleč je bil že iz mesta, in pogledi so mu zahrepeli nazaj. Sonce se je bližalo goram. Po skalnatih grebenih se je isprehajala ognjena večerna zaria. Nje krvavi blešk je odseval daleč naokrog, nad vsem mestom je plaval in ugašoča sočna sončna. Odsevala je iz šepetajočih savskih valov, da je bilo videti, kakor da objema mesto širok pas plamenede krvi. Svetloba je ugasala boljšinom. Naposled je trepetalo iznad gor načaj kot boječ utrinek velike luči, ki je gorela, a ki je že ugašla.

Počasi so se premikale Pavlu noge. Čim dalje je stopal, temboti se je potapljal svet za njim v temo. Iz nje se je svetlikala cesta, belača naprej in se pred njim iztekel zopet v temo. Na desno in levo se je spuščala noč na zemljo. Nebo se je nizalo, čisto se je že naslonilo na gore na obzorju. Vse je bilo videti majhno in temno. A v najmanjšega se je čutil Pavel. Niti sence njegove so bili videti na cesti. Prebledelo je bila luč zvezda.

Pri Ribičevih so se pripravljali na svatbo. Sylvija so prilej v hišo in so živali Lenki perilo in postejno opravo. Stari Ribič je bil radodaren. Kar je bilo najlepše in najdražje, je nakupil hčeri, da pride z bogato balo na novi dom.

Kakor tedaj, ko se je preselil v to hišo, je dal tudi zdaj prebeliti in preslikati vse prostore in vse sobe. Ko so trgali z zidom stari omet, da ga nadomestite z novim in prevlečo z drugo slikario, so se pokazali ostanki izza dolgih let. Stari maledi so se pokazali; pol pozabiljeni dogodki so zaživeli in neusmiljeno udarili ob sreco. Delaveci so morali hiteti z delom, da kolikor mogoče hitro prekrijejo glasne priče in pekoda očitanja, ki so jemala Ribiča pokoj, ga razburjale in napravljale nemirnega in nepričavnega. Ljudje so govorili, da je zategadelj tak, ker se bliža hčerina poroka in ker mu bo vendarle težko dati edinko daleč z doma.

Ribičeve misli niso mogle najti razvedrila. Hodil je po hiši iz kota v kot, iz hleva v gostilničko sobo, iz mesnice na dvorišče. Brskal je po papirnih, računal, koliko bo za hčer, koliko za sim in koliko ostane njemu — ali miru ni bilo v njegovo sreco. V spalnici je visela podoba njeve žene. Nekoč je hodil pod mimo ubog, raztrgan umetnik, ki je znal risati obrazne, da so bili videti vsi žalostni in tolzažbe željni. In tedaj je dal Ribič narissati na Lenkinje prigovarjanje obraz njeve žene, ki je visel v njegovem spalnici. Bil je bled in otočen, globoka žalost je odsevala z njega. Oči pa je upodobil potujoči umetnik tako, da so se vedno ozirale za gledalec. Na vse strani so se obradale za njim, kakor bi bile žive in kakor bi si zelele razgovor, da se razmislijo in razjasne. Zaskaj bile so te oči napravljene tako, da je vedno in vedno gledala iz njih mračnost in solzavost. In te oči so gledale za Ribičem tako preseče in tolzažbe željni, da se ni mogel ozreti vanje. A čimborj je obračal poglede od njih, tembolj so ga vabilo oči, tembolj so ga prosile tolzažbe in utehe. Sklonjeno je sedel nad papirji in računi in demarjem, s hčetom obmjen proti podobi. In hipoma je začutil, kakor da ga kdo kliče, kakor da ga kdo vabi, naj se ozre. In nihote in nevede se je očar, in oči so ga gledale tako preseče in tolzažbe željne, da ga je premrazilo po hrbitu. Roke je tesno položil na kup računov, papirja in denarja; zbal se je, da ga kdo ne okrade.

Ce je legel trezen v posteljo, ni mogel zaspasti. Prihajali so spomini, ki so preganjali spance, da ni mogel Ribič zasiti oči. Bilo je treba vsak večer močne pijače, ki ga je omamila in uspavala. V omotici je sanjal o lepih časih, ki pridejo, ko se preseli od tod k hčeri, kjer bo imel mir pred seboj, kar ga zdaj bega. Pil je Ribič v velikih, dolgih polzrkih. Pogasiti je hotel z njimi peki, ki ga je nosil v prsh. Vsa kri mu je sili in lica. Razgreta se mu je pretakala po žilah, da so mu bile napete in so udarjale sunkoma, plašno in nago. Roko je položil na sreco, da bi ga umiril.

Lenska je bila otočna. Nič ni bila podobna nevesti, ki hrepeneča čaka trenotka, ko se zveče z izvoljenjem svojega sreca.

(Dalje sledi).

Utrinki.

ČRTICE IN POTOPISI.

Spisal Franjo Krašovec.

Napolj.

(Konec).

Večer se zgrinja nad zemljo. Ti sočetja obsevajujo dan in otemnuje noč, vedno ponavljajoč čudo narave. Pinje, platanje in akcije mečejo gigantske sence, v njih se vije peščena pot. Prispodijo se jezdeci. Kakor plamen šwigajoči inkonci konji, na njih petrice od ljubezni bolnih vitezov, zasledujotih vasko krenjjo svojih varov — potem, ne ali bdiš ali snivaš, po glavi se ti podre donkički viteški romani . . .

V palomih gajih sniva mladenički svet o prvi ljubavi. Povnodi ljubezen sredrom zemlje, koder sije sonce! Šumenje valov, vzbujajoči se spomini, svečnost južnega ozona, neprestano eričkanje vseh mogočih glasov, vse to se preliva v grandijozen kaos in s čudno morem udarja na živice. Z nedoljivo silo mu zavije na senčno klopičo, glavo naslonim ob vejo močnega drevesa, in pred sabo gledam vrsto kratkih dni zavijših pod azurnim svodom napolitanškim: podnebjje premilo, loke prebujne, šepetanje valovja preusvajajoče, da bi mogel tu uspevati zarod delaven, kreplak in čil. Vsi smo umrjenci in treba nam borbe, da ostanemo jaki. Ker ozračje tako mehko in balzamično boža načelo, tam nam žarka možog iz očesnika. Tu ob nabrežju Partenopijem bi moral napeti človek gledati življenje in nekaj, da bi se upiral izprapročim vplivom preljubke matere narave. Nobenemu izmed narodov, ki so bili dalje v posesti teh elizijskih poljan, se ni posredilo: Grki, Rimljani, Normani vse so podlegli enaki usodi!

V Napolju se ne da snovati in stvarjati, nego samo snivati in uživati!

ČEHII NA SLOVANSKEM JUGU.

I.

Čehi se odločijo, da se v mnogobrojnim številu udeležijo sokoškega zleta v Ljubljani. — Navdušenje v čeških vrstah. — Priprave za odhod. — Šulev potovalni pisarni. — Odhod iz Prage. — Na potu. — Prihod v Ljubljano.

Kdo ve východ strmých každy tvrd les,

A v dolinách kvítí zdobena ves v hre barev a svítel pestře se šati,

kde jezer se hladina v smaragdových slatích,

kde slovenský lid tak ardečně milý, tak bratrsky dobrý nam v ústřetí plí,

nás objímá měkké v objetu lásky,

kde zdraví nás sladce slovenské krásky

tam sokolich křídel skáni se let

tam v domov jak vlastní spěje nás sleti!

Karel Pipich.

Na slovenský jih! V majniku 1. 1904 je izdal glavni sokolski odbor v Pragi ta iskren poziv in časni ter društva, uradniki in delavci, gospodje in gospice, sokoli in nesokoli so ga jeli širiti med dičnim narodom češkim. Takoj so se pričele priprave v velikem obsegu, ki naj bi omogodile sijajno udeleženje češkega naroda na ljubljanskem sokolškem izletu. Od majnika do julija so se vežbali češki sokoli dan za dan; sijajno so dokazali Čehi, da so prvi gimnastični narod na svetu! Revnje žim pa bistrim, nadarjenim članom je dovolil glavni odbor brezplačne vozne listke, da poleti v čim večjem broju na slovenski jug. Za nesokole pa je skrbela Šuleova potovalna pisarna v Prazi, ki je priredila udeleženikom dva posebna vlaka iz Prague v Ljubljano. Za hornih 27 krov